

Netko može smatrati da je objektiviziranje, demistificiranje nekih pojmova u etnologiji samo moda, možda samo prolazna manira. Pokazuje se ipak da je to put novim spoznajama u etnologiji.

Najzad, ovaj se prikaz knjižice I. Weber-Kellermann ne smije završiti a da čitaoca ne upozorimo na vrlo iscrpne prikaze odgovarajuće literature uz svako poglavlje.

Dunja Rihtman-Auguštin

KAZIMIERZ MOSZYŃSKI, KULTURA LUDOWA SŁOWIAN, Tom I, II/1 i II/2, 2. izd., Książka i Wiedza, Warszawa 1967. i 1968, 752, 836 i 1112 str.

Ovo kapitalno djelo slavenske etnologije, koje je ostalo na golemu štetu i opće evropske i slavenske etnologije, a slavistike posebno, torso jer autor nije više stigao napisati i čitav četvrti svezak (po oznakama u rasporedu III dijela) s materijom društvenoga značaja. Rod slavenskih naroda, izlazi u ovom novotisku (označenu kao 2. izdanje) kao velik dobitak, ako i jest otisnuto bez znatnijih promjena. To su dijelom dopune koje je sam autor još za života dopisao u svom primjerku, dijelom manje izmjene, napose imenâ naroda ili zemalja (udešenih ovdje prema sadašnjem stanju — ali je ostalo na žalost neizmijenjeno »Serbochorwacja« na mnogo mjesta u tekstu); kao značajnije treba istaći na kraju 1. i 2. sveska II dijela 29 dodanih kulturno-geografskih karata iz autorova *Atlas kultury ludowej w Polsce*, sv. 1—3 (Kraków 1934—1936) i napokon na kraju trećega toma dodanu bibliografiju, prema zamisli sveobuhvatnu za sva tri toma. Nije ipak jasno zašto je ta bibliografija takva kakva jest. Ako se već zbog bilo kakvih razloga nije mogla ostvariti zamisao samoga Moszyńskoga (saopćena davno piscu ovoga prikaza) da se pobilježe redom, stranicu po stranicu, svi izvori iz kojih je crpao pojedinačne podatke i da se tako objelodane (po njegovoj zamisli kao 5. dopunski svezak, gdje bi svaki interesent mogao odmah saznati potanko odakle je pojedini podatak, ako su data u tekstu samo sumarna ili samo ukratko nabačena), a popis literature kakav je ovdje dan nije to, trebalo je bar da bude na visini ovog djela. Ne samo da ima malo redaka u kojima nema baš nijedne bilo tiskarske bilo sastavljačeve pogreške (npr. Korabić mj. Karabajić, Bogatyriew mj. Bogatyrjov, Helpern mj. Halpern, Guppius mj. Gippius, Jelnikova mj. Jelínková, »turbica u gagauzite« mj. »turbite i gagauzite« itd. itd.), nego nisu rijetki slučajevi da se tu bilježe radovi i izdanja drugorazredne i trećerazredne važnosti za materiju ovoga djela dok mnogih djela osnovnoga značenja za nj nema (tako je npr. glatko moglo izostati — Lorković B.: *Žena u kući i u društvu* ili Erdeljanović J.: *Osnove etnologije i još štošta*, dok npr. baš nigdje nema ni samoga imena V. Žganca, ili nema vrlo iscrpnog rada N. Pešić-Maksimović o pčelarstvu, ni B. Schiera: *Hauslandschaften und Kulturbewegungen im östlichen Mitteleuropa* 1931¹, 1966², ni svih osam svezaka, nego samo dva, izdanja narodnih plesova sestara Janković ni još mnogo štošta drugo). Nije, dakako, nekorisno, ako i nije načelno opravdano, što su navedena i djela koja bi se ticala tek četvrte knjige ovoga djela (kao npr. E. Schneeweisa: *Feste und Volksbräuche der Lausitzer Wenden* — bez obzira na to što ima i novo, nenačelno izdanje istoga djela: *Feste und Volksbräuche der Sorben* — 1953).

Nema sumnje da je bila sretna poduzetna odluka da se djelo ponovno izda. Ipak, zbog nepoznavanja poljskog jezika neće toliko obradovati mnoge (potencijalne) entuzijaste za nj (a i švedski umnoženi prijevod iz 30-tih godina također može privući samo ograničen broj čitača). No ipak, mnoštvo slikovne građe, uočljivo tiskanih naziva, mjesnih, pokrajinskih i narodnih imena, pa dobri indeksi i neki popisi mogu dobro poslužiti svakome bar za sumarno hvatanje smisla autorovih izlaganja. Ali bi bez sumnje bilo svrsishodnije, kad je već odlučeno da se ovo jedinstveno djelo ponovo izda, da je to učinjeno na kojem svjetskom jeziku.

Budući da je o pojedinim svescima prvoga izdanja u mnogobrojnim ocjenama i prikazima, odreda s visokim priznanjima, rečeno bitno i o sustavno izloženoj cjelokupnoj građi (s tek kojom prazninom, neizbježnom u ono vrijeme kad je djelo pisano), o načinu izlaganja, o poredbenim etnološkim pa i vrlo dalekim vidicima autora, o značenju njegovu i za slavensku i opću etnologiju pa i arheologiju i lingvistiku, o konciznom a uvijek jasnom izlaganju činjenica, poredaba i zaključaka ili samo slučenih rješenja itd. — ovdje se može samo naglasiti kako je to i danas još aktualno i gotovo uvijek pouzdano upotrebljivo djelo, unatoč tome što je od izdanja prvoga sveska prošlo oko 40 a od izdanja 2. dijela drugoga sveska oko 30 godina. Jer nijedno od njegovih poglavlja nije poslije toga sve do danas bilo predmet slične takve sinteze općeslavenskog okvira, koja bi još bila dopunjena svom potonjom građom i rezultatima proučavanja. (A ovdje su prikazane sve grane materijalne i duhovne kulture — s narodnom poezijom svih vrsta, muzikom i muzičkim instrumentima, plesovima, vjerovanjima, magijom, poznavanjem prirode i sl., pače i svom onomastikom i drugim jezičnim izražajima slavenskih naroda.) Moszyński je, doduše, pripravljaio i materijal za posljednji svezak — o svim vrstama običaja, društvenim i pravnim uredbama — ali je okupacija Poljske fatalno, gotovo sasvim, zaustavila tok ovoga njegova rada. Kako uredništvo ovog izdanja (prof. Jadwiga Klimaszewska i prof. Józef Burszta) naglašava u pristupu prvom svesku: »Prof. Moszyński nije se ograničio samo na opisnu, statičnu sliku narodne kulture slavenskih naroda na prijelomu XIX i XX stoljeća, nego nam je dao i dinamičnu sliku njena razvoja. Zajedno s autorom pratimo razvoj oruđa, nošnje, građevina, tehnike, umjetnosti, znanja i vjerovanja, tvorbe likovne, književne i sl. ... primjenjujući geografsku metodu studija kulturnih rasprostranjenosti, koju je i sam izgrađivao, mjereći kritički i oprezno rezultate te metode o arheološke, povijesne činjenice pa i one lingvističke. Utvrđuje relativnu kronologiju i nastoji proniknuti do početka i razvoja kulture Slavena...«

Milovan Gavazzi

JAN HAROLD BRUNVAND, THE STUDY OF AMERICAN FOLKLORE, An Introduction, W. W. Norton and Company, Inc., New York 1968, 383 str.

Brunvand naziva svoju knjigu »an introduction« — uvod. Time je označena namjera i svrha ove knjige. To treba da bude uvod u studij američkog folkloru. Stoga su obuhvaćena sva područja, ali se daje samo opći pregled, a ne zalazi se u pojedinosti. Knjiga je podijeljena na pet glavnih poglavlja: 1)